

Versiune anonimată

Traducere

C-665/23 - 1

Cauza C-665/23

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

9 noiembrie 2023

Instanța de trimitere:

Cour de cassation (Franța)

Data deciziei de trimitere:

8 noiembrie 2023

Recurent:

IL

Intimată:

Veracash SAS

[*omissis*]

IL, [*omissis*] împotriva hotărârii pronunțate la 3 ianuarie 2022 de cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța) [*omissis*], în litigiul dintre acesta și societatea Veracash, [*omissis*] intimată.

În susținerea recursului său, recurentul invocă două motive de casare.

[*omissis*]

[aspecte procedurale]

Situația de fapt și procedura

- 1 Potrivit hotărârii atacate [*omissis*], la 24 martie 2017, societatea Veracash, în registrele căreia IL avea deschis un cont de depozit în aur, a trimis la adresa

acestui din urmă un nou card de retragere și de plată. Susținând că nu a solicitat și nici nu a primit acest card și că, între 30 martie și 17 mai 2017, a suferit retrageri zilnice din contul său pe care nu le autorizase, IL a chemat în judecată societatea Veracash pentru rambursare și plata de daune-interese.

- 2 Cererea sa a fost respinsă în primă instanță și în apel, printre altele, pentru motivul că acesta nu putea invoca dispozițiile articolului L. 133-18 din code monétaire et financier (Codul monetar și financiar) în măsura în care nu a semnalat „fără întârziere” și „imediat” societății Veracash operațiunile în litigiu.

Evocarea textelor aplicabile

- 3 Textele aplicabile sunt cele în vigoare la momentul retragerilor în litigiu, de la 30 martie până la 17 mai 2017.

Directiva 2007/64/CE din 13 noiembrie 2007

- 4 Directiva 2007/64/CE din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE cuprinde articolul 56, intitulat „Obligațiile utilizatorului serviciilor de plată cu privire la instrumentele de plată”, care prevede:

„(1) Utilizatorul serviciilor de plată care are dreptul de a utiliza un instrument de plată are următoarele obligații:

- (a) să utilizeze instrumentul de plată în conformitate cu termenii care reglementează emiterea și utilizarea acestuia; și
- (b) de îndată ce ia cunoștință de pierderea, furtul, deturnarea instrumentului său de plată sau de orice altă utilizare neautorizată a acestuia, să informeze fără întârziere prestatorul de servicii de plată sau entitatea desemnată de acesta.

(2) În scopul prevăzut la alineatul (1) litera (a), de îndată ce utilizatorul serviciilor de plată primește un instrument de plată, acesta ia în special toate măsurile rezonabile pentru a garanta siguranța elementelor de securitate personalizate.”

- 5 Potrivit articolului 58 din această directivă, intitulat „Notificarea operațiunilor de plată neautorizate sau executate incorect”:

„Utilizatorul serviciilor de plată poate obține corectarea unei operațiuni din partea prestatorului de servicii de plată numai dacă semnalează în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării, faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, care dă naștere unei plângeri, inclusiv în conformitate cu articolul 75, cu excepția situațiilor în care, dacă este cazul, prestatorul de servicii de plată nu și-a

îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată, în conformitate cu titlul III.”

- 6 Articolul 60 din aceeași directivă, intitulat „Răspunderea prestatorului de servicii de plată pentru operațiunile de plată neautorizate”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, fără a aduce atingere articolului 58, în cazul unei operațiuni de plată neautorizate, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii de plată neautorizate respective și, dacă este cazul, readuce contul de plăți debitat, în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu s-ar fi efectuat.

(2) O compensație financiară suplimentară se poate stabili în conformitate cu legislația aplicabilă contractului încheiat între plătitor și prestatorul său de servicii de plată.”

- 7 Potrivit articolului 61 din directiva menționată, intitulat „Răspunderea plătitorului pentru operațiunile de plată neautorizate”:

„(1) Prin derogare de la articolul 60, plătitorul suportă, până la un quantum de cel mult 150 EUR, pierderile legate de orice operațiuni de plată neautorizate, care rezultă din utilizarea unui instrument de plată pierdut sau furat sau din deturnarea unui instrument de plată, în cazul în care plătitorul nu a asigurat siguranța elementelor de securitate personalizate.

(2) Plătitorul suportă toate pierderile legate de orice operațiuni neautorizate dacă aceste pierderi rezultă în urma fraudei sau a nerespectării, intenționate sau din neglijență gravă, a uneia sau a mai multor obligații care îi revin în temeiul articolului 56. În astfel de cazuri, suma maximă menționată la alineatul (1) al prezentului articol nu se aplică.

(3) În cazurile în care plătitorul nu a acționat în mod fraudulos sau nu și-a îndeplinit, fără intenție, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 56, statele membre pot reduce răspunderea menționată la alineatele (1) și (2) ale acestui articol, luând în calcul, în special, natura elementelor de securitate personalizate ale instrumentului de plată și situațiile în care acesta a fost pierdut, furat sau deturnat.

(4) Plătitorul nu suportă nicio consecință financiară care rezultă din utilizarea unui instrument de plată pierdut, furat sau deturnat după notificarea realizată în conformitate cu articolul 56 alineatul (1) litera (b), exceptând cazul în care acesta a acționat în mod fraudulos.

(5) În cazul în care prestatorul de servicii de plată nu pune la dispoziție mijloacele adecvate care să permită notificarea în orice moment a unui instrument de plată pierdut, furat sau deturnat, astfel cum se prevede la articolul 57 alineatul (1) litera (c), plătitorul nu este răspunzător pentru consecințele financiare care

rezultă din utilizarea unui astfel de instrument de plată, exceptând cazul în care acesta a acționat în mod fraudulos.”

Dreptul național

8 Directiva 2007/64/CE a fost transpusă în dreptul intern prin l’ordonnance n° 2009-866 du 15 juillet 2009 relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement (Ordonanța nr. 2009-866 din 15 iulie 2009 privind condițiile care reglementează prestarea de servicii de plată și înființarea instituțiilor de plată), care a creat, printre altele, articolele L. 133-17, L. 133-18, L. 133-19 și L. 133-24 din Codul monetar și financiar, preluând dispozițiile articolelor 56, 58, 60 și 61 din directivă.

9 Potrivit articolului L. 133-17 punctul I din Codul monetar și financiar, în versiunea rezultată din această ordonanță, „atunci când are cunoștință de pierderea, furtul, deturnarea sau orice utilizare neautorizată a instrumentului său de plată sau a datelor conexe, utilizatorul serviciilor de plată informează fără întârziere, în scopul blocării instrumentului, prestatorul sau entitatea desemnată de acesta”.

10 Potrivit articolului L. 133-18 din același cod:

„În cazul unei operațiuni de plată neautorizate semnalate de utilizator în condițiile prevăzute la articolul L. 133-24, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii neautorizate și, dacă este cazul, readuce contul debitat în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu ar fi avut loc.

Plătitorul și prestatorul său de servicii de plată pot decide prin contract cu privire la o compensație suplimentară.”

11 Potrivit articolului L. 133-19 din același cod:

„I. - În cazul unei operațiuni de plată neautorizate ca urmare a pierderii sau furtului instrumentului de plată, plătitorul suportă, înainte de informarea prevăzută la articolul L. 133-17, pierderile legate de utilizarea acestui instrument, în limita unui plafon de 150 de euro.

Cu toate acestea, răspunderea plătitorului nu este angajată în cazul unei operațiuni de plată neautorizate efectuate fără utilizarea dispozitivului de securitate personalizat.

II. Răspunderea plătitorului nu este angajată în cazul în care operațiunea de plată neautorizată a fost efectuată prin deturnarea instrumentului de plată sau a datelor conexe, fără știrea plătitorului.

Aceasta nu este angajată nici în cazul unei contrafaceri a instrumentului de plată dacă, la momentul operațiunii de plată neautorizate, plătitorul se afla în posesia instrumentului său.

III. - Cu excepția cazului în care a acționat în mod fraudulos, plătitorul nu suportă nicio consecință financiară în cazul în care prestatorul de servicii de plată nu furnizează mijloace adecvate care să permită informarea în scopul blocării instrumentului de plată prevăzut la articolul L. 133-17.

IV. - Plătitorul suportă toate pierderile ocazionate de operațiunile de plată neautorizate dacă aceste pierderi rezultă dintr-un act fraudulos din partea sa ori dacă nu și-a îndeplinit în mod intenționat sau din neglijență gravă obligațiile menționate la articolele L. 133-16 și L. 133-17.”

12 În sfârșit, potrivit articolului L. 133-24 din codul menționat:

„Utilizatorul serviciilor de plată semnalează fără întârziere prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării, sub sancțiunea decăderii, o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, cu excepția situațiilor în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată în conformitate cu capitolul IV din titlul 1 din cartea III.

Cu excepția cazurilor în care utilizatorul este o persoană fizică ce acționează în scopuri neprofesionale, părțile pot decide să deroge de la dispozițiile prezentului articol.”

Examinarea motivelor

Cu privire la primul aspect al celui de al doilea motiv

Prezentarea motivului

13 IL critică hotărârea pentru faptul că nu se impune obligarea societății Veracash la restituirea aurului cu o greutate de până la 794,513 grame sau, în caz contrar, la plata valorii în euro și la respingerea tuturor celorlalte cereri ale sale, având în vedere „că utilizatorul serviciilor de plată semnalează fără întârziere prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării, sub sancțiunea decăderii, o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, cu excepția situațiilor în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată [omissis]; că, în speță, cour d’appel (Curtea de Apel) a considerat că IL nu putea invoca dispozițiile articolului L. 133-18 din Codul monetar și financiar în măsura în care utilizatorul serviciilor de plată trebuie să semnaleze prestatorului «fără întârziere» și «imediat» o operațiune de plată neautorizată și că IL nu a justificat îndeplinirea acestei obligații, întrucât adresase

societății Veracash un formular de contestație la 23 mai 2017, la aproape 2 luni de la prima retragere contestată, în măsura în care utilizatorul unui card bancar dispune de treisprezece luni de la data debitării respective pentru a semnaliza operațiunea; că statuând astfel, cour d’appel (Curtea de Apel) a încălcat articolul L. 133-24 din Codul monetar și financiar, adoptat în redactarea sa anterioară Ordonanței nr. 2017-1252 din 9 august 2017.”

Răspunsul Curții

Admisibilitatea motivului

- 14 [omissis].
- 15 [omissis].
- 16 Motivul este [omissis] admisibil.

Temeinicia motivului

- 17 Soluționarea litigiului depinde de posibilitatea prestatorului de servicii de plată de a refuza rambursarea sumei aferente unei operațiuni neautorizate în cazul în care plătitorul, deși a semnalat această operațiune în termen de 13 luni de la data debitării, a întârziat să o facă, fără ca întârzierea respectivă să fi fost intenționată sau să rezulte dintr-o neglijență gravă din partea sa.
- 18 [IL], recurent, susține în principal că utilizatorul unui serviciu de plată are la dispoziție treisprezece luni de la data debitării pentru a semnaliza operațiunea.
- 19 Societatea Veracash, intimată, răspunde că, deși la articolul L. 133-24 din Codul monetar și financiar legiuitorul a impus utilizatorului să semnaleze fără întârziere o operațiune neautorizată, instituind în același timp un termen limită de treisprezece luni, acesta a intenționat să instituie un termen dublu, iar termenul de treisprezece luni este un termen limită. Aceasta adaugă că, având în vedere mizele, este în economia acestei dispoziții faptul de a se impune ca utilizatorul serviciului, de îndată ce ia cunoștință de o anomalie, să reacționeze imediat, semnalând anomalia prestatorului său.
- 20 Dispozițiile Codului monetar și financiar aplicabile litigiilor trebuie interpretate în conformitate cu articolele din Directiva 2007/64/CE a căror transpunere o asigură.
- 21 Cour de cassation (Curtea de Casație) constată că o interpretare literală a articolului 58 din Directiva 2007/64/CE poate, astfel cum a statuat cour d’appel (Curtea de Apel), să conducă la concluzia că prestatorul de servicii de plată are dreptul să refuze rambursarea cuantumului unei operațiuni de plată neautorizate pentru simplul motiv că utilizatorul serviciului de plată i-a semnalat cu întârziere operațiunea respectivă, chiar dacă ar fi fost autorizată în termenul de treisprezece luni. Ea arată că o astfel de interpretare își găsește sprijinul în considerentul (31) al acestei directive, care enunță, pe de o parte, că „utilizatorul serviciilor de plată

poate obține corectarea unei operațiuni din partea prestatorului de servicii de plată numai dacă semnaleză în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, care dă naștere unei plângeri” și, pe de altă parte, că, „pentru a reduce riscurile și consecințele operațiunilor de plată executate în mod neautorizat sau incorect, utilizatorul serviciilor de plată ar trebui să informeze în cel mai scurt timp prestatorul de servicii de plată asupra oricărei contestații cu privire la operațiuni de plată presupuse a fi neautorizate sau a fi fost executate incorect [...] Dacă termenul limită de notificare este respectat de utilizatorul serviciilor de plată, acesta ar trebui să-și poată valorifica drepturile în termenele de prescripție stabilite în temeiul legislației naționale.”

- 22 Cu toate acestea, o astfel de interpretare pare dificil de conciliat cu articolul 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64/CE, care prevede că plătitorul nu suportă toate pierderile ocazionate de operațiuni de plată neautorizate, cu alte cuvinte că nu este privat de dreptul său la rambursare decât dacă, printre altele, nu și-a îndeplinit, intenționat sau din neglijență gravă, una sau mai multe dintre obligațiile care îi revin în temeiul articolului 56 din aceeași directivă, obligații printre care figurează aceea de a informa fără întârziere prestatorul său de servicii de plată cu privire la pierderea, furtul, deturnarea sau utilizarea neautorizată a instrumentului său de plată. Astfel, deși, în orice caz, prestatorul de servicii de plată al plătitorului nu este obligat să ramburseze plătitorului suma unei operațiuni de plată neautorizate pe care acesta din urmă a semnalat-o în mod tardiv, nu mai contează dacă această tardivitate este intenționată ori dacă este urmarea unei neglijențe grave.
- 23 Interpretând articolul 58 din Directiva 2007/64/CE în Hotărârea sa din 2 septembrie 2021, CRCAM (C-337/20, punctul 36), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că „un utilizator care nu a semnalat prestatorului său de servicii de plată o operațiune neautorizată în termenul de treisprezece luni de la debitarea acesteia nu poate angaja răspunderea prestatorului respectiv nici în temeiul dreptului comun și, prin urmare, nu poate obține rambursarea acestei operațiuni neautorizate”, dar nu s-a pronunțat cu privire la consecințele nerespectării de către plătitor a obligației de a informa fără întârziere prestatorul său de servicii de plată în situația constatării unei operațiuni de plată neautorizate.
- 24 Chiar dacă Cour de cassation (Curtea de Casație) consideră utilă încurajarea plătitorului de a da dovadă de diligență pentru informarea prestatorului său de servicii de plată, aceasta apreciază, în lumina articolului 61 alineatul (2) din Directiva 2007/64/CE, că legiuitorul Uniunii nu a intenționat să sancționeze orice întârziere, indiferent de circumstanțe, prin privarea totală a plătitorului de dreptul la rambursare. Aceasta tinde să interpreteze directiva menționată în sensul că, în afara ipotezei unui act fraudulos al plătitorului și a unei semnalări care intervine după expirarea termenului de treisprezece luni, faptul că plătitorul întârzie să semnaleze prestatorului său de servicii de plată pierderea, furtul, deturnarea sau orice utilizare neautorizată a instrumentului său de plată nu afectează dreptul său

la rambursarea pierderilor ocazionate de operațiuni neautorizate pe care o semnalare fără întârziere ar fi putut să o împiedice, iar plătitorul nu trebuie să fie privat de dreptul la rambursare decât pentru pierderile ocazionate de operațiuni neautorizate pe care o semnalare fără întârziere le-ar fi evitat, existând condiția ca tardivitatea semnalării să fie intenționată sau urmarea unei neglijențe grave din partea sa.

- 25 Întrucât interpretarea exactă a articolelor 56, 58, 60 și 61 din Directiva 2007/64 nu este însă evidentă, este necesar să se suspende judecarea cauzei și să se adreseze Curții de Justiție întrebările preliminare care figurează în dispozitivul prezentei hotărâri.

PENTRU ACESTE MOTIVE, la Cour de Cassation (Curtea de Casație, Franța):

Având în vedere articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;

ADRESEAZĂ Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarele întrebări preliminare:

„1. Articolele 56, 58, 60 și 61 din Directiva 2007/64 din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE trebuie interpretate în sensul că plătitorul este privat de dreptul la rambursarea cuantumului unei operațiuni neautorizate atunci când a întârziat să semnaleze prestatorului său de servicii de plată operațiunea de plată neautorizată, chiar dacă a făcut acest lucru în termen de treisprezece luni de la data debitării?

2. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, privarea de dreptul plătitorului la rambursare este condiționată de faptul că tardivitatea semnalării este intenționată sau este urmarea unei neglijențe grave din partea plătitorului?

3. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, plătitorul este privat de dreptul la rambursare pentru toate operațiunile neautorizate sau numai pentru cele care ar fi putut fi evitate dacă semnalarea nu ar fi fost tardivă?”.

[omissis]